

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра міжнародних відносин і суспільних наук

ЗАТВЕРДЖЕНО

Гуманітарно-педагогічним факультетом
“19” червня 2026 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зовнішня політика країн пострадянського простору

галузь знань	29 «Міжнародні відносини»
спеціальність	291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
освітня програма	«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
факультет	гуманітарно-педагогічний факультет
Розробник:	доцент кафедри міжнародних відносин і суспільних наук, кандидат історичних наук, доцент Вікторія Хвіст

Київ – 2026 р.

Опис навчальної дисципліни

Зовнішня політика країн пострадянського простору

В межах вивчення навчальної дисципліни «Зовнішня політика країн пострадянського простору» є процеси, явища, історичні факти, закономірності й особливості зовнішньої політики країн, що утворилися на пострадянському просторі в період від 1991 р. до наших днів. «Зовнішня політика країн пострадянського простору» як навчальна дисципліна дозволить студентам синтезувати набуті знання у відповідне світосприйняття та високу політичну культуру; формувати власну наукову позицію щодо актуальних зовнішньополітичних проблем сьогодення; розуміти тенденції світового розвитку і закономірностей формування сучасної політичної карти світу; розуміти та аналізувати найважливіші питання зовнішньополітичного розвитку країн пострадянського простору. Основним завданням дисципліни є вивчення історичних, геополітичних, суспільно-економічних, політико-правових, особливостей розвитку країн і регіонів пострадянського простору; формування вміння використовувати інформацію про зовнішньополітичний розвиток країн пострадянського простору у майбутній фаховій роботі.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	бакалавр	
Спеціальність	291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»	
Освітня програма	«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Вибіркова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота)	-	
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Курс (рік підготовки)	3-й	
Семестр	5-й	
Лекційні заняття	15 год.	
Практичні, семінарські заняття	30 год.	
Лабораторні заняття	- год.	
Самостійна робота	75 год.	
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	3 год.	

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є формування у студентів комплексного підходу до вивчення країн і регіонів пострадянського простору; розуміння тенденцій світового розвитку і закономірностей формування сучасної політичної карти світу; уявлення про цивілізаційний підхід до вивчення країн, розуміння глобальних і регіональних тенденцій світового розвитку, а також ознайомлення студентів із найважливішими питаннями зовнішньополітичного розвитку країн пострадянського простору.

Перелік освітніх компонент, які передують вивченню навчальної дисципліни:

- Інформаційно-аналітична діяльність в міжнародних відносинах;
- Зовнішня політика і дипломатія України;

Набуття компетентностей:

- *інтегральна компетентність (ІК):* здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в сфері міжнародних відносин, суспільних комунікації та регіональних студій, зовнішньополітичної діяльності держав, міжнародних взаємодій між державами, міжнародними організаціями та недержавними акторами, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов та передбачає застосування теорій суспільних наук та спеціальних наукових методів дослідження проблем міжнародних відносин.

- загальні компетентності (ЗК):

ЗК3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК5. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК13. Здатність бути критичним і самокритичним.

- фахові (спеціальні) компетентності (ФК, СК):

СК2. Здатність аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

СК5. Здатність аналізувати вплив світової економіки, міжнародного права та внутрішньої політики на структуру й динаміку міжнародних відносин та зовнішньої політики держав.

СК7. Здатність аналізувати міжнародні інтеграційні процеси у світі та на Європейському континенті, та місце в них України.

СК8. Усвідомлення національних інтересів України на міжнародній арені.

СК10. Здатність аналізувати структуру та динаміку міжнародних суспільних комунікацій, виявляти їх вплив на міжнародну систему, державні та суспільні інститути.

СК11. Здатність аналізувати природу та еволюцію міжнародних організацій, їх місця у системі міжнародних відносин, основних форм та перспектив співпраці України з ними.

СК13. Здатність аналізувати діяльність міжнародних недержавних акторів та транснаціональні відносини.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН01. Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин.

ПРН02. Знати та розуміти природу та динаміку міжнародної безпеки, розуміти особливості її забезпечення на глобальному, регіональному та національному рівні, знати природу та підходи до вирішення міжнародних та інтернаціоналізованих Конфліктів.

ПРН03. Знати природу міжнародного співробітництва, характер взаємодії між міжнародним акторами, співвідношення державних, недержавних акторів у світовій політиці.

ПРН04. Знати принципи, механізми та процеси забезпечення зовнішньої політики держав,

взаємодії між зовнішньою та внутрішньою політикою, визначення та реалізації на міжнародній арені національних інтересів держав, процесу формування та реалізації зовнішньополітичних рішень.

PH06. Знати природу та характер взаємодій окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях.

PH16. Розуміти та відстоювати національні інтереси України у міжнародній діяльності.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							Заочна форма						
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
	Змістовий модуль 1.													
Тема 1. Розпад СРСР та структурування пострадянського простору	1-2	15	2	4			9							
Тема 2. Створення та еволюція СНД	3-4	15	2	4			9							
Тема 3. Зовнішня політика України на пострадянському просторі	5-6	16	2	4			10							
Тема 4. Особливості геополітичного становища та зовнішньополітичних курсів країн пострадянського простору	7-8	14	2	3			9							
Разом за змістовим модулем 1	1-8	60	8	15			37							
	Змістовий модуль 2.													
Тема 5. Економічне співробітництво пострадянських держав	9-10	15	2	4			9							
Тема 6. Проблема безпеки на пострадянському просторі та військово-співробітництво держав СНД	11-12	16	2	4			10							
Тема 7. Проблеми врегулювання конфліктів на теренах СНД	13-14	16	2	4			10							
Тема 8. Місце країн пострадянського простору в сучасних міжнародних відносинах	15	13	1	3			9							

Разом за змістовим модулем 2	9-15	60	7	15			38					
Усього годин	1-15	120	15	30			75					

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Розпад СРСР та структурування пострадянського простору	2
2	Створення та еволюція СНД	2
3	Зовнішня політика України на пострадянському просторі	2
4	Особливості геополітичного становища та зовнішньополітичних курсів країн пострадянського простору	2
5	Економічне співробітництво пострадянських держав	2
6	Проблема безпеки на пострадянському просторі та військово-співробітництво держав СНД	2
7	Проблеми врегулювання конфліктів на теренах СНД	2
8	Місце країн пострадянського простору в сучасних міжнародних відносинах	1
Разом		15

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Розпад СРСР та утворення СНД.	3
2	Діяльність регіональних та субрегіональних організацій та проблема безпеки на пострадянському просторі.	3
3	Проблеми врегулювання конфліктів на теренах СНД.	2
4	Російська Федерація в міжнародних процесах на пострадянському просторі.	2
5	Зовнішня політика республіки Білорусь та Молдови в 90 рр. ХХ — на початку ХХІ ст.	2
6	Зовнішня політика країн Балтії (Естонія, Латвія, Литва).	2
7	Міжнародно-політична роль Грузії на теренах пострадянського простору.	2
8	Зовнішня політика Республіки Вірменія.	2
9	Зовнішня політика Республіки Азербайджан.	2
10	Зовнішня політика Казахстану в 90-ті рр. ХХ — на початку ХХІ ст.	2
11	Зовнішня політика республіки Туркменістан в 90-ті рр. ХХ — на початку ХХІ ст.	2
12	Зовнішня політика республіки Узбекистан в 90 рр. ХХ — на початку ХХІ ст.	2
13	Зовнішня політика Киргизької республіки в 90 рр. ХХ — на початку ХХІ ст.	2
14	Зовнішня політика республіки Таджикистан в 90 рр. ХХ — на початку ХХІ ст.	2
Разом		30

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Міжнародні наслідки розпаду СРСР та формування	15

	пострадянського простору. Місце нових незалежних держав у сучасних міжнародних відносинах.	
2	Аналіз зовнішньої політики країн Центрально-Східної Європи (колишніх радянських республік).	15
3	Держави Закавказзя на міжнародній арені.	15
4	Зовнішня політика країн Центральної Азії в 90 рр. ХХ — на початку ХХІ ст.	15
5	Аналіз та прогнозування зовнішньої політики країн пострадянського простору.	15
Разом		75

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- усне опитування;
- тестування;
- захист творчих індивідуальних робіт;
- захист рефератів.

7. Методи навчання:

У навчальному процесі використовувалися різноманітні форми та методи роботи: читання лекцій, проведення семінарських занять, письмовий контроль у формі тестування та розгорнутих відповідей, організація самостійної роботи студентів під керівництвом викладача, керівництво та контроль за виконанням творчих індивідуальних завдань, заохочення студентів до дискусій із проблемних питань, що виносяться на розгляд в плані практичних занять.

- словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);
- практичний метод (лабораторні, практичні заняття);
- наочний метод (метод ілюстрацій, метод демонстрацій);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату);
- відеометод (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);
- самостійна робота (виконання завдань);
- індивідуальна науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти.
- інші види.

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінюють знання здобувача вищої освіти за 100-бальною шкалою, яку переводить у національну оцінку згідно з чинним «Положенням про екзамени та заліки у НУБіП України».

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Українська державність: витоки, форми, тенденції		
Семінар 1. Розпад СРСР та утворення СНД.	РН01. Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин.	10
Семінар 2. Діяльність регіональних та субрегіональних організацій та проблема безпеки на пострадянському просторі.		10
Семінар 3. Проблеми врегулювання конфліктів на теренах СНД.		10
Семінар 4. Російська Федерація в міжнародних процесах на пострадянському просторі.	РН02. Знати та розуміти природу та динаміку міжнародної безпеки, розуміти особливості її забезпечення на глобальному, регіональному та	10
Семінар 5. Зовнішня політика		10

республіки Білорусь та Молдови в 90 рр. XX — на початку XXI ст.	національному рівні, знати природу та підходи до вирішення міжнародних та інтернаціоналізованих Конфліктів.	
Семінар 6. Зовнішня політика країн Балтії (Естонія, Латвія, Литва).	РН03. Знати природу міжнародного співробітництва, характер взаємодії між міжнародним акторами, співвідношення державних, недержавних акторів у світовій політиці.	10
Семінар 7. Міжнародно-політична роль Грузії на теренах пострадянського простору.	РН04. Знати принципи, механізми та процеси забезпечення зовнішньої політики держав, взаємодії між зовнішньою та внутрішньою політикою, визначення та реалізації на міжнародній арені національних інтересів держав, процесу формування та реалізації зовнішньополітичних рішень. РН06. Знати природу та характер взаємодій окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях. РН16. Розуміти та відстоювати національні інтереси України у міжнародній діяльності.	10
Самостійна робота 1.	1. Виконати презентацію, реферат чи кросворд (подаються по одному виду роботи на один модуль за вибором студента); 2. Підготувати коротке аналітичне дослідження (тема за вибором студента).	20
Модульна контрольна робота 1	Тестові завдання у електронному варіанті курсу на платформі Moodle	10
Всього за модулем 1		100
Модуль 2. На шляху до відродження державності (XX – початок XXI ст.)		
Семінар 8. Зовнішня політика Республіки Вірменія.	РН01. Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин.	10
Семінар 9. Зовнішня політика Республіки Азербайджан.	РН02. Знати та розуміти природу та динаміку міжнародної безпеки, розуміти особливості її забезпечення на глобальному, регіональному та національному рівні, знати природу та підходи до вирішення міжнародних та інтернаціоналізованих Конфліктів.	10
Семінар 10. Зовнішня політика Казахстану в 90-ті рр. XX — на початку XXI ст.	РН03. Знати природу міжнародного співробітництва, характер взаємодії між	10
Семінар 11. Зовнішня політика республіки Туркменістан в 90-ті рр. XX — на початку XXI ст.		10
Семінар 12. Зовнішня політика республіки Узбекистан в 90 рр. XX — на початку XXI ст.		10
Семінар 13. Зовнішня політика Киргизької республіки в 90 рр. XX — на початку XXI ст.		10
Семінар 14. Зовнішня політика		10

республіки Таджикистан в 90 рр. XX — на початку XXI ст.	міжнародним акторами, співвідношення державних, недержавних акторів у світовій політиці. PH04. Знати принципи, механізми та процеси забезпечення зовнішньої політики держав, взаємодії між зовнішньою та внутрішньою політикою, визначення та реалізації на міжнародній арені національних інтересів держав, процесу формування та реалізації зовнішньополітичних рішень. PH06. Знати природу та характер взаємодій окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях. PH16. Розуміти та відстоювати національні інтереси України у міжнародній діяльності.	
Самостійна робота 2.	1. Виконати презентацію, реферат чи кросворд (подаються по одному виду роботи на один модуль за вибором студента); 2. Підготувати коротке аналітичне дослідження (тема за вибором студента).	20
Модульна контрольна робота 2.	Тестові завдання у електронному варіанті курсу на платформі Moodle	10
Всього за модулем 2		100
Навчальна робота		(M1 + M2)/2*0,7 ≤ 70
Екзамен		30
Всього за курс		(Навчальна робота + екзамен) ≤ 100

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання:	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний). З початком сесії виконання і розміщення завдань припиняється.
Політика щодо академічної доброчесності:	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Всі додаткові роботи (самостійна робота) повинні виконуватися відповідно до визначених вимог та мати коректні текстові посилання на

	використану літературу, а також мають бути результатом індивідуальної науково-дослідної роботи з високим (не менше 70 %) відсотком унікальності.
Політика щодо відвідування:	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Навчально-методичне забезпечення:

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn - <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=1754>);
- конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді);
- підручники, навчальні посібники;
- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної та заочної форми здобуття вищої освіти;
- матеріали для демонстрування за допомогою технічних засобів навчання (відеофільми та відеофрагменти).

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Внутрішні та зовнішні складові формування зовнішньої політики країн пострадянського простору: збірник наукових праць / за заг. ред. А.Г. Бульвінського / ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України». К.: 2021. 274 с.
2. Засади зовнішньої політики пострадянських країн: цивілізаційні, геополітичні та соціально-економічні аспекти: збірник наукових праць / за заг. ред. А.Г. Бульвінського / ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України». К.: Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2021. 288 с.
3. Інтеграційні виміри трансформації пострадянського простору: монографія за редакцією кандидата історичних наук, доцента А.Г. Бульвінського; передмова доктора історичних наук, професора, член-кореспондента НАН України А.І. Кудряченка; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України». К.: ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2020. 560 с.
4. Орлова Т.В. Історія пострадянських країн: підручник / Т.В. Орлова; Київ. Нац. ун-т ім. Т. Шевченка. К.: Знання, 2014. 502 с.
5. Орлова Т.В. Сучасна політична історія країн світу – 2-е вид., доп. і переробл. /Т.В.Орлова. К.; Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2017. 944 с.
6. Половинська В. В. Зовнішня політика країн СНД [Текст]: навч. посіб. / Половинська В. В.; Київ. міжнар. ун-т. - Київ: КиМУ, 2019. - 442 с.
7. Чекаленко Людмила Д. Зовнішня політика України: Підручник К.: «LAT&K», 2015. 477 с.